

Nekonečný půvab bižuterie

4.12.2017 Týdeník Rozhlas str. 22 Po Česku
Václav Žmolík Cestovní ruch

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou připomíná časy, kdy bylo toto podhorské město centrem světové bižuterie. Jedno z největších turistických lákadel města na severu Čech sídlí symbolicky v bývalém exportním domě nedaleko náměstí.

„Tradice výroby bižuterie tady v Jablonci, kde žili čeští Němci, sahá až do 16. století," vypráví hlavní kurátor muzea Petr Nový. Zahraniční obchodníci odtud nechtěli nakupovat výrobky přes prostředníky, tak se přemístili přímo sem. V šedesátých letech 19. století se tak z Jablonce stalo exportní město světového významu. Zdejšímu regionu se dokonce přezdívalo rakouská Kalifornie.

V RAKOUSKÉ KALIFORNII

„Mířilo sem opravdu mnoho lidí, aby rychle zbohatli. Měli totiž pocit, že skleněná a kovová bižuterie se rychle mění ve zlato. Díky tomu se z Jablonce stalo město, které mělo šedesát tisíc obyvatel a patřilo mezi největší města v Čechách," pokračuje Petr Nový. Samo muzeum má dlouhou tradici. První expozice byla otevřena už v roce 1904. Dnes sídlí symbolicky v secesní budově jednoho z někdejších největších exportních domů - Zimmer a Schmidt.

Začínáme s prohlídkou stálé expozice nazvané Nekonečný příběh bižuterie a já se při pohledu na všechny ty náhrdelníky, brože, náušnice, náramky a prsteny ptám, které technologie a dekorační techniky byly pro jabloneckou bižuterii nejtypičtější.

„To je těžké říci. Využívaly se zde totiž všechny. Jablonec fungoval jako takový magnet. Cokoli se ve světě bižuterie objevilo, začalo se tu vyrábět. A pokud se to tu nevyrábělo, tak to aspoň místní obchodníci vyváželi do světa. Ostatně i rodina Swarovski, spojená dnes s RakousKnoflíky kem, pocházela právě odtud," vysvětluje kurátor Nový.

Bižuterie se tu vyráběla skleněná, kovová, z plastů i ze dřeva. A sláva Jablonce daleko překračovala naše hranice. Ve dvacátých letech 20. století padesát až šedesát procent veškeré bižuterie na světě procházelo Jabloncem. Buď se tu vyrobila, anebo se s ní zde obchodovalo. V roce 1921 to bylo dokonce osmdesát procent!

Zastavujeme se u skleněných bižuterních kamenů, tedy u imitací drahokamů. Opatrně otevírám malé šuplíčky a srovnávám s fotografiemi pravých kamenů. „Bižuterie vlastně vznikla jako nápodoba šperků pro ty, kteří si je nemohli dovolit," podotýká kurátor muzea. Obdivuji broušené perle, které, jak se dozvídám, byly pro Jablonec typické. A víte, že perle mohou být mačkané, sintrované, sekané anebo dekorativní?

ATR DECO I CÉČKA

Krásných exponátů ve vitrínách jsou stovky, ale i tak mě můj průvodce překvapuje informací, že exponátů je ve sbírkách muzea na dvanáct milionů! Na konci expozice jsou i ukázky bižuterie z umělé hmoty a ze dřeva. „Velký rozmach bižuterie z těchto materiálů nastal mezi válkami. Vznikly krásné kousky v duchu tehdejších směrů, jako byly art deco nebo funkcionalismus," říká Petr Nový. Ale jsou tu i výrobky z doby o mnoho desítek let mladší, které mají mnozí spojené se svým dětstvím. Vzpomínáte na populární céčka? I ta patří do muzea bižuterie.

„A víte, který jediný jablonecký výrobek nedokázal nikdo na světě zkopírovat?" ptá se Petr Nový a hned odpovídá: „Zdejší knoflíky. To byla místní specialita!" Nikdo prý nebyl schopen okoukat všechny zdejší technické figle a napodobit místní řemeslnickou zručnost. V Muzeu skla a bižuterie byste jich napočítali, kdyby se vám chtělo, pět a půl milionu.

„A víte, co nám, mužům může tady v muzeu právě na knoflíkách lichotit?" zamýšlí se historik. „Ze to je původně pánská ozdoba, kterou až posléze začaly používat dámy. A to je v našem muzeu skutečně výjimečné."

Porad Po Česku vysílá od pondělí do čtvrtka ve 14.39 ČRo Dvojka.

Foto popis| z Jablonce nad Nisou nebyl nikdo schopen zkopírovat pro jejich technické figle a řemeslnickou zručnost

O autorovi| Václav Žmolík moderátor a publicista